Tuvāk dabai

Laura BROKĀNE, tālr. 67886735

«Valstiskā apziņa ir jāstiprina katram cilvēkam. Vajadzētu aktualizēt vērtības un notikumus, kuri veidojuši mūsu valsts vēsturi. Visu laiku spļaut akā, no kuras pats, tavi vecāki un vecvecāki ir dzēruši, nav labi. Tas aku nepadarīs tīrāku,» uzskata etnomuzikologs un komponists Valdis Muktupāvels. Viņš arī šogad piedalīsies aizraujošajā *Dabas koncertzāles* projektā, kurā apvienota dabas izpēte, mūzika un citi mākslas žanri. Pirmais pasākums notiks Nīcas pagastā pie Pūsēnu kāpas 6. augustā.

Brūvera starojumā

Dabas koncertzāles idejiskais tēvs mūziķis Ingus Ulmanis kopā ar uzticamu profesionāļu komandu – zinātniekiem Andri un Intu Somiem, mūziķiem Aigaru Voitišķi, Gati Zaķi, Kasparu Tobi, Anriju Grinbergu, Valdi un Rūtu Muktupāveliem, kā arī nupat aizsaulē aizgājušo dzejnieku Pēteru Brūveri – sagatavojuši neparastu programmu, kurā mūzikas un stāstu pavadījumā tiks pētīta Baltijas jūra un tajā mītošā daudzgadīgā aļģe – pūšļa fuks. Valdis Muktupāvels šajā projektā piedalās jau piecus gadus un šoreiz gan spēlēs kokli, gan dziedās.

«Kad tālajā 2006. gadā Ingus Ulmanis uzaicināja mūs ar sievu Rūtu piedalīties, mums ļoti iepatikās *Dabas koncertzāles* ideja. Tā nav gluži koncertzāle dabā, jo līdzās mūzikai un dažādiem vizuāliem efektiem ir svarīga arī pētnieciskā tēma, kas tiek izvērsta kādā skaistā Latvijas vietā. Tā kā ar sievu arī esam pētnieki, izjutām radniecību ar pasākuma veidotājiem un kopš tā laika katru reizi esam bijuši šā projekta sastāvdaļas,» atklāj tradicionālās mūzikas pētnieks un izpildītājs.

Viņš teic, ka ilggadējais *Dabas koncertzāles* stāstnieks un dzejotājs Pēters Brūveris būs sajūtams arī šāgada pasākumā. «Šogad projekts aizritēs Pētera Brūvera starojumā. Šoreiz viņa balss būs dzirdama ierakstītā veidā. Mēs ar Pēteru Brūveri bijām labi draugi. Savulaik ar prieku atklāju, ka *Dabas koncertzāle* ir vieta, kurā varam sadarboties,» atminas etnomuzikologs.

Valdim Muktupāvelam iepatikusies arī neformālā muzicēšanas atmosfēra šajā projektā. «Tā nemaz nelīdzinās standarta koncertzāles noskaņai. Katru gadu *Dabas koncertzālē* tiek izdomāta citādāka skatuve – dažkārt tikai paaugstinājums brīvā dabā, citreiz atsevišķa vieta uz celma katram mūziķim, bet šoreiz gaidāms īpašs pārsteigums un izaicinājums arī pašiem mūziķiem – novietojums līdzināsies gaismas kokonam, uz kura tiks projicēts video. Šīs instalāciju kūniņas atradīsies izklaidus dažādās vietās. Domāju, tas būs ļoti savdabīgi,» spriež mūziķis.

Ekoloģisks solis

Viņš atklāj, ka kopš šā projekta pirmsākumiem pats daudz iemācījies par dabas procesiem: «Es domāju, ka bioloģija ir ļoti interesanta nozare un šo zināšanu nekad nevar būt par daudz. *Dabas koncertzāļu* rezultātā esmu iepazinis, piemēram, kāds ir čunčiņš un *osmoderma eremita* – vabole, kura dzīvo tikai pāris vietās Latvijā. Pilnīgi no jauna sev atklāju arī ķērpju pasauli un sapratu, ka tie ir samērā dīvaini veidojumi.»

Etnomuzikologs uzskata, ka zaļais dzīvesveids patlaban ir ļoti aktuāls: «Ekoloģiskā domāšana mūsdienās ir nepieciešamība, uz ko vajadzētu virzīties katram cilvēkam. Daži to apzinās tikai teorētiski, citi īsteno ļoti skaistā veidā.»

Viņš pats ikdienā mēģina realizēt saudzīgu attieksmi pret dabu. «Protams, dzīvojot lielā pilsētā, mēs neizbēgami lietojam dažādus resursus. Bet vajadzētu pacensties nelietot vairāk resursu, kā vajadzētu – mēģināt atteikties no nevajadzīgiem iesaiņojumiem, taupīt elektrību un ūdeni, lietot pārstrādājamus materiālus, nevis pirkt izturīgākus un dabai kaitīgākus.» Muktupāvelu ģimenei ir uzbūvēta arī *zaļa* māja no dabiskiem materiāliem.

Arī mūzika var būt dabai draudzīga, viņš uzskata. «Runājot par jomu, kurā visvairāk esmu iekšā, – mūziku, es teiktu, ka tā bieži vien atspoguļo to, kas ir dabā, sabiedrībā, mijiedarbojoties ar noskaņām un idejām. Veidojot skaņdarbus, kas nav pārāk sadomāti un sarežģīti, mēs speram soli *ekoloģiskas* mūzikas virzienā,» paskaidro Valdis Muktupāvels.

Individuāls darbīgums

Kad jautāju, kas šovasar aizņem lielāko daļu laika, viņš nevilcinoties iesmejas: «Visvairāk laika aizņem mājas krāsošana.» Etnomuzikologs atzīstas, ka šovasar bija iecerējis atpūsties, taču joprojām neizdodas. «Līdzās *Dabas koncertzālei* iznācis iesaistīties arī Uģa Prauliņa folkbaroka operā *Opera Ficta*, kas svētdien būs redzama Ventspilī. Droši vien arī Rīgas svētkos man gaidāms kāds darbiņš. Ir sakrājušies arī daudz neuzrakstītu rakstu. Piemēram, šobrīd es strādāju pie publikācijas par latviešu mūzikas instrumentiem lielai, pasaulē pazīstamai britu enciklopēdijai *The New Grow Dicionary Of Musical Instruments*.»

Kamēr muzikologam darba pilnas rokas, daudzi Latvijā joprojām izjūt krīzes sekas un bezdarbu. Par šo tematu viņam ir savs viedoklis: «Es nedomāju, ka mums ir sociāla krīze, drīzāk pirms tam bijusi smaga ekonomiska krīze, kuras sekas joprojām ir jūtamas, piemēram, atalgojuma kontekstā. Taču tajā pašā laikā var just, ka šobrīd veidojas jaunas idejas, kuras, iespējams, vēl nav formulētas līdz galam. Domāju, ka tās radīs jaunu, pozitīvu virzību. Par tām es pagaidām runāju nākotnes formā, jo cilvēka dabā ir bailes producēt kaut ko jaunu. Man šķiet, cilvēkiem vajadzētu domāt katram par paša individuālo darbīgumu, nevis gaidīt, ka tautas vēlēts prezidents atrisinās visas viņu problēmas.»

Tomēr individuāls ieguldījums neizslēdz kopības apzināšanos, uzsver etnomuzikologs. «Valstiskā apziņa ir jāstiprina katram cilvēkam. Visu laiku spļaut akā, no kuras pats, tavi vecāki un vecvecāki ir dzēruši, nav labi. Tas aku nepadarīs tīrāku. Vajadzētu aktualizēt vērtības un notikumus, kuri veidojuši mūsu valsts vēsturi. Un nevis tikai īslaicīgo – kopš neatkarības atjaunošanas, bet arī visus iepriekšējos gadsimtus, sākot no baltu valstīm, Livonijas perioda, baltvāciešiem, kuri ir mūsu kultūras neatņemama sastāvdaļa. Es jūtu, ka šajā krīzes laikā mēs varam pārdomāt dažādas lietas un paskatīties uz tām no jauna.»

Pabūt mājās

Ar sievu Rūtu, kura pēc tautības ir lietuviete, pirms astoņpadsmit gadiem viņus savedusi interese par tradicionālo kultūru un joprojām tur ciešā ķēdītē. Savulaik Rūta Valdī Muktupāvelā ieskatījās kā Baltijas tradicionālās kultūras autoritātē un viņa dēļ pārcēlās un joprojām dzīvo Latvijā. Muktupāvelu bērniem – Krišum, Annai, Marijai un Rasai Audangei – pagaidām nav radusies interese par tradicionālo kultūru.

Gan kopā, gan atsevišķi Muktupāvelu pāris izbraukājis tālas valstis. Valdis bijis aptuveni četrdesmit valstīs, pētot vietējās kultūras īpatnības un priecājoties par dabu. «Šogad atkal sanācis daudz braukāt – biju gan Portugālē, Zviedrijā, vairākas reizes Somijā, Lietuvā. Pārsvarā devos darba darīšanās, taču šādos braucienos izdodas arī atslēgt prātu no ikdienas notikumiem. Šovasar vēlos mazliet ierobežot savu ceļošanas intensitāti un vairāk pabūt mājās,» atklāj Valdis Muktupāvels.

Vislabāk Muktupāvelu ģimene jūtas tepat Baltijas jūras krastā, kur vismaz reizi vasarā divas nedēļas pilnībā atslēdzas no sakariem ar ārpasauli. «Lai arī darba ir daudz, protams, izdodas izbaudīt arī vasaras priekšrocības un atpūsties. Rīgā uzturamies ļoti reti. Gribas būt tuvāk dabai, kur vasara var atklāties pilnīgā burvībā. Vienīgi jūtu, ka šovasar ir pārāk maz lietus. Man patīk lietains, miglains, apmācies laiks. Tas rada vairāk iedvesmas un mistiskuma izjūtas. Tāds laiks būtu labāks gan atpūtai, gan darbam,» atzīst etnomuzikologs. ■

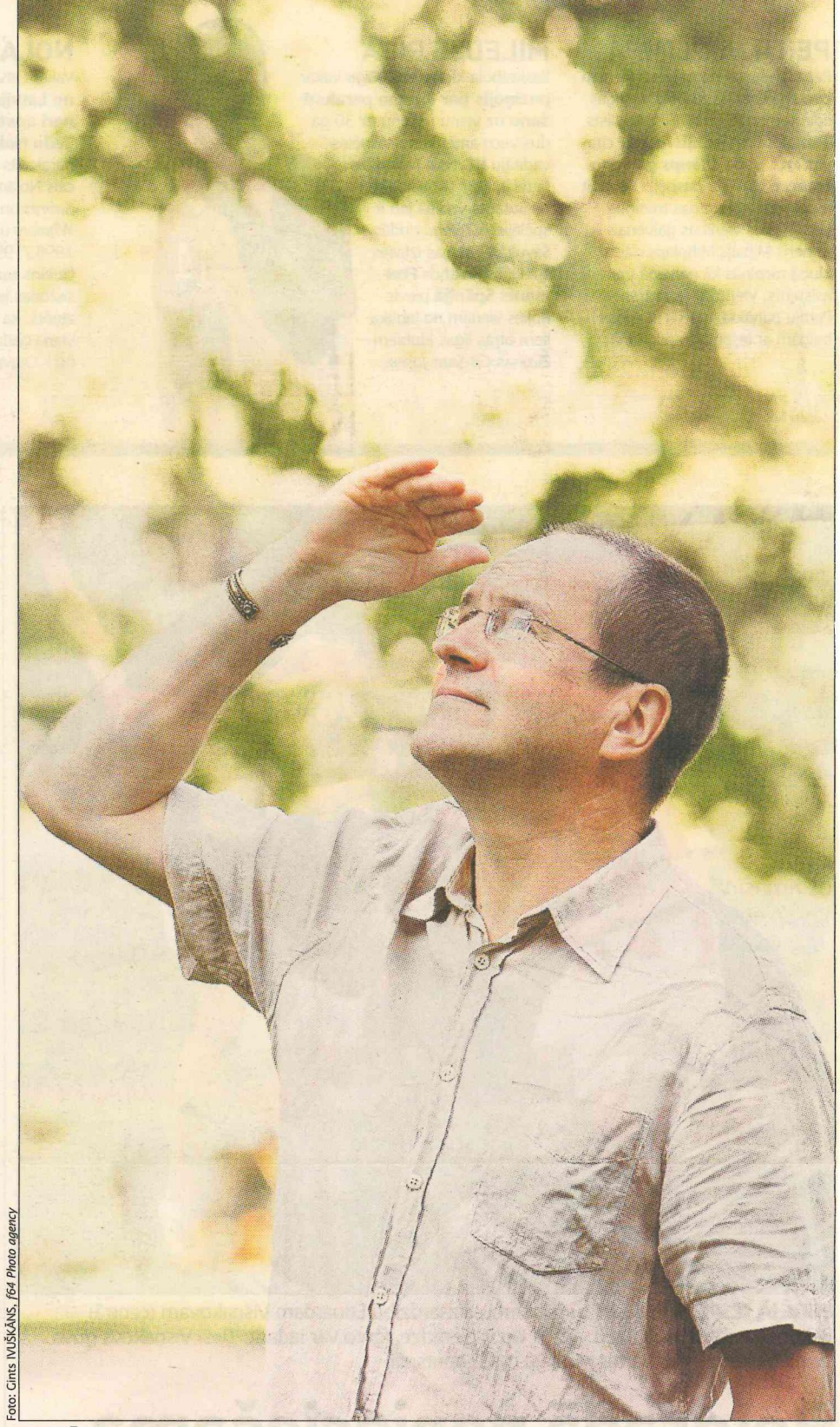

Foto: Gints IVUŠKĀNS, f64 Photo agency

VAIRĀK IEDVESMAS. «Jūtu, ka šovasar ir pārāk maz lietus. Man patīk lietains, miglains, apmācies laiks. Tas rada vairāk iedvesmas un mistiskuma izjūtas,» atzīst etnomuzikologs Valdis Muktupāvels

VIEDOKLIS

Ingus ULMANIS, mūziķis:

«Valdi pazīstu sen, kopš laika, kad darbojāmies *Forte Riga* konferencē. Tolaik mēs daudz pļāpājām, filozofējām, nonākot pie secinājuma, ka no tradicionālās kultūras var izrietēt ļoti svarīgas lietas. Zināju, ka viņš neierastā veidā spēlē latviešu tautas mūzikas instrumentus. Radās vēlme kādreiz sadarboties, un tā nu viņš jau piekto gadu piedalās *Dabas koncertzālē*. Draudzība ir ļoti emocionāla un subjektīva, tāpēc man Valdi ir grūti raksturot. Man ļoti patīk, ka viņš nerunā tukšu, bet filozofē ar lielu pragmatisko zināšanu bagāžu. Viņš ir arī traks un nebaidās eksperimentēt. Valdis pierāda, ka latviešu tradīcijas nav jāpārstāv cilvēkam ar nodurtu galvu. Viņa iekšējās emocijas un pragmatiskais prāts ir lieliskā līdzsvarā.»

Valdis MUKTUPĀVELS

- Etnomuzikologs, komponists, multiinstrumentālists
- Dzimis 1958. gadā
- Izglītība – Latvijas Valsts Universitātes **Ķīmijas fakultāte** (1975–1980), Jāzepa Vītola Latvijas Valsts konservatorijas **Kultūras un mākslas zinātņu fakultāte** (1980–1983)
- Latvijas Universitātes **asociētais profesors etnomuzikoloģijā**
- Sarakstījis un publicējis **grāmatas, zinātniskus, populārus un enciklopēdiju rakstus**
- Komponējis mūziku **grupām, filmām, izdevis solo ierakstu** *Valdis Muktupāvels – Kokles* ar savu oriģinālmūziku
- Apbalvojumi – Lietuvas Dižkunigaiša Gedimina 5. pakāpes ordenis (2001), **Lielā folkloras Gada balva** (2003, 2005)
- Sieva – kultūrantropoloģe Rūta Muktupāvela, bērni – Krišus (29), Anna (27), Marija (24) un Rasa Audange (18)